
DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2019.01.071>

УДК: 330.3:304.5

JEL: A14, B41, D6, D7, Z13

Зоя Галушка,

Інна Нафус

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ РЕСУРС: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЙОГО ОЦІНКИ

Визначено сутність, головні характеристики та функції соціального капіталу як економічного ресурсу. Узагальнено теоретико-методологічні підходи до його оцінювання та здійснено їх класифікацію.

Дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових та конкретно-економічних методів. Застосовується міждисциплінарний аналіз.

Охарактеризовано сутність та критерії оцінки соціального капіталу з погляду представників різних соціальних та поведінкових наук. Виділено такі підходи: соціологічний; комплексний; орієнтований на вимірювання компонентів соціального капіталу на мікро-, мезо- та макрорівнях функціонування економічних відносин; інвестиційний; поведінковий; соціального обліку; заснований на аналізі позитивних та негативних наслідків використання соціального капіталу; інституційний, модернізаційний та власне економічний.

З економічного погляду обґрунтовано можливість оцінки соціального капіталу на різних рівнях господарювання. Виокремлено методи вимірювання та показники саме економічної ефективності СК, що дає можливість більш глибоко проаналізувати рівень його використання з погляду реалізації цілей соціалізації сучасної економіки.

Наведені підходи до оцінювання соціального капіталу мають міждисциплінарний характер. Економічний підхід у його оцінці ґрунтується на розумінні соціального капіталу як економічного ресурсу. Практичне

Галушка Зоя Іванівна (zoyagalushka@ukr.net), д-р екон. наук, проф.; завідувач кафедри, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Нафус Інна Іванівна (inafus199113@ukr.net), аспірант Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; "Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки" (номер державної реєстрації 0116U001672).

© З.Галушка, І.Нафус, 2019

ISSN 1811-3141. Економічна теорія. 2019. № 1: 71–86

значення дослідження полягає у можливості застосування цих підходів для розв'язання типових для економічної діяльності проблем виконання соціальних зобов'язань, опортуністичної поведінки, пошуку ресурсів, координації дій учасників ринків, оптимізації економічної взаємодії економічних суб'єктів на різних рівнях господарювання.

Ключові слова: соціальний капітал (СК), методика оцінки СК; методологія дослідження СК; соціальна рента; показники СК; рівень використання СК.

Актуальність дослідження економічного змісту та оцінки СК пояснюється важливістю розв'язання складних завдань соціалізації сучасної економіки, що виникають під впливом загострення соціальних суперечностей в умовах економічної та соціально-політичної кризи, децентралізації управління, необхідності підвищення соціальної відповідальності бізнесу та посилення ролі громадянського суспільства у розвитку суспільства та економіки.

СК до останнього часу розглядався як категорія соціологічної науки, а його оцінка здійснювалася переважно як зміна довіри суспільства до соціальних інститутів або як ступінь посилення соціальних зв'язків через соціальні мережі. Економічні ж аспекти оцінки СК саме як економічного ресурсу, що інвестується та функціонує на різних рівнях економіки, недооцінюються й окремо не виділяються.

Теоретичні засади щодо сутності, нагромадження та способів оцінювання СК розроблено у працях таких відомих учених (переважно соціологів): П. Бурдье (1986), М. Грановеттера (1983), Р. Коуза (1937), Дж. Коулмена 2012 (1988), Р. Патнема (1995), Ф. Фукуяма (2006), П. Штомпки (2012). Протягом останніх десятиліть теорія СК швидко набула також економічного значення й актуалізується, зокрема, у працях вітчизняних науковців, серед яких: Г. Волчкова (2015), В. Геєць (2010), М. Горожанкіна (2008), О. Грішнова (2009), І.Єлагін (2011), Н. Кравченко, Т. Ковальчук (2017), К. Немешкало (2015), О. Петроє (2014), Л. Поліщук і Р. Меньшев (2011), С. Сисоєв (2005), І. Терон (2011) та інші. Проблемам формування, нагромадження та оцінювання СК також присвячено численні дослідження фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН Укра-

їни, Інституту соціології НАН України, аналітичного Центру Разумкова.

Проблема обґрунтування економічного змісту та методів оцінювання СК на сьогодні недостатньо вивчена, вимагає конкретизації й пошуку підходів до розроблення системи показників, здатних показати соціальну й економічну ефективність використання СК як економічного ресурсу, що нагромаджується на різних рівнях функціонування економіки. Частково це пояснюється великою різноманітністю форм прояву СК та складним переплетінням його соціальних та економічних функцій.

Мета статті – визначити сутнісні характеристики та функції СК як економічного ресурсу, узагальнити існуючі міждисциплінарні підходи до його оцінювання, виокремити систему показників для оцінки СК на різних рівнях функціонування економіки.

Ми розглядаємо СК як економічний нематеріальний ресурс, що формується як сукупність структурно оформлених соціальних відносин на нано-, мікро-, мета-, макро- та мега-рівнях функціонування економіки завдяки соціальним мережам, довірі, цінностям і нормам взаємної поведінки та забезпечує його власникам доступ до різноманітних благ й додаткові можливості підвищувати ефективність колективної діяльності та отримувати економічні вигоди. Ми виділяємо такі характерні риси СК як економічного ресурсу (рис. 1).

Найбільш широко його сутність як економічного ресурсу визначають функції, позначені на рис. 2.

Отже, СК є економічним ресурсом, в який можуть бути інвестовані інші ресурси в очікуванні майбутніх прибутків від інвестицій. Він може бути застосований для різного використання, оскільки одна й та ж мережа соціальних зв'язків індивідів може забезпечувати доступ до різних ресурсів і цінностей. СК може бути конвертований (до певної міри) в інші форми капіталу, адже соціальні мережі та їх атрибути – зв'язки, зобов'язання, довіра – можуть забезпечити отримання фінансового і матеріального капіталу. У порівнянні з іншими формами капіталу СК найменш ліквідний. Щоб за-

лишатися продуктивним, СК вимагає спільних зусиль декількох сторін (учасників бізнес-проекту, мережі постачальників

Рисунок 1. Характеристика соціального капіталу як економічного ресурсу

Джерело: розроблено авторами.

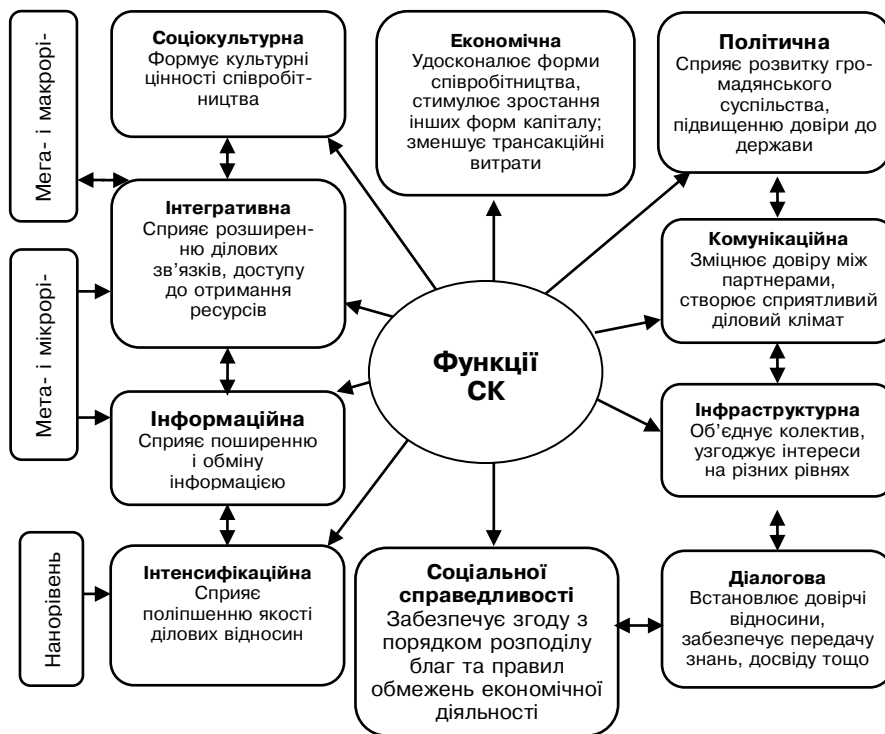

Рисунок 2. Функції СК

Джерело: складено авторами.

і споживачів, корпорацій та ін.). Активне використання СК одними учасниками мережі за рахунок інших може знижувати обсяг СК, відтвореного соціальною мережею загалом.

Складність розуміння СК як економічного ресурсу створює труднощі і в його оцінюванні. Надаючи перевагу у визначенні сутності СК тим чи іншим наведеним вище характеристикам, науковці пропонують досить різні підходи до його оцінювання:

1. Соціологічний підхід. Його представники визначають СК як особливості соціальної організації, такі як мережі, норми і соціальна довіра, що сприяють координації та співпраці людей на основі взаємної вигоди. Вони вважають можливим для оцінки СК застосування якісних і кількісних характеристик. Зокрема, Р. Патнем (1995, С. 65–78) запропонував вимірювати його на макро- та мезорівнях та оцінювати обсяги різних видів СК – вертикального і горизонтального, організаційного та сімейного, пізнавального, інформаційного та структурного. Його пропозиції щодо вимірювання пов'язані з оцінкою головних компонентів СК – мереж, довіри та взаємності у відносинах. Такий підхід ґрунтується на використанні кількісних методів для розрахунку соціального капіталу, таких як зростання числа різних соціальних груп (асоціацій, громадських організацій) та індексів довіри. Учений використовує власне соціологічні показники: 1) інтенсивність залучення індивіда в життя суспільства; 2) суспільна активність; 3) благодійна і добродійна діяльність; 4) неформальна соціалізація; 5) ступінь міжособистісної довіри. Важливим показником, що пізніше почав використовуватися і в економічних дослідженнях, є запропонований Р. Патнемом показник радіусу довіри – чисельності кола людей, серед яких діють спільно адаптовані норми.

Ф. Фукуяма (2006, С. 52) як показник зрілості СК виділяє довіру, що "...виникає у членів співтовариства в очікуванні того, що інші його члени будуть поводити себе більш передбачувано, чесно і з увагою до потреб оточуючих відповідно до деяких загальних нормам. У сучасній соціології застосовуються і кількісні, і якісні підходи (Горожанкіна, 2008; Єлагін, 2011). Як зазначає А. Коньков (2003), кількіс-

ний підхід ґрунтується на статистичних оцінках, а якісний заснований на показниках непрямих індикаторів, що стосуються специфіки тих чи інших мереж та соціальних відносин.

2. Комплексний підхід. Підкреслюючи багатоаспектність поняття СК, його представники С. Сисоєв (2005), Л. Поліщук і Р. Меняшев (2011) доводять необхідність комплексного підходу й до методики його вимірювання. Так, С. Сисоєв вбачає необхідність враховувати в оцінці СК такі елементи: рівень вимірювання: мікрорівень і макрорівень; компоненти вимірювання: група або соціальна мережа, участь у колективних діях, соціальна включеність, довіра, інформація та комунікація; методи вимірювання: кількісні (аналіз статистичних даних, репрезентативне опитування) та якісні (фокус-групи, глибинне інтерв'ю тощо). Такий підхід теж переважно соціологічний.

Л. Поліщук і Р. Меняшев показують, що необхідно кількісно оцінювати зв'язок між довірою, нормами поведінки та соціальними мережами, з одного боку, і станом економіки та суспільства – з іншого. Такий аналіз можливий для економічної оцінки СК на різних рівнях функціонування економіки.

3. Підходи до вимірювання компонентів СК на різних рівнях господарювання. Цей методичний підхід запропонував І. Терон (2011) до аналізу та оцінки СК регіону. Розроблена нею схема регіонального аналізу формування соціального капіталу передбачає низку етапів – від оцінювання структурно-кількісних параметрів соціальних мереж та процесуальних параметрів соціального капіталу до визначення ефективності реалізації ресурсів СК та оцінки його внеску у результати господарювання.

4. Інвестиційний підхід. Н. Кравченко та Т. Ковальчук (2017) пропонують розглядати ефективність СК як віддачу від соціальних інвестицій. Соціальний ефект від інвестування у СК визначається ними за допомогою як економічних або статистичних, так і соціологічних показників. Головними показниками автори вважають зростання рівня добробуту та підвищення якості життя людей у результаті соціальної інвестиційної діяльності. З їхнього погляду, економічна ефективність

соціальних інвестицій ґрунтується на мінімізації витрат на їх розроблення та здійснення. Автори застосовують такі види показників: абсолютні (різниця між сумою капіталовкладень і грошовою оцінкою його результатів), відносні (відношення грошової оцінки результатів і сукупних витрат), тимчасові (період повернення інвестицій).

При оцінці соціально-економічного ефекту корпоративних програм здійснюється об'єднання соціальних індикаторів з фінансовими показниками компаній. Прикладом є метод SROI, на основі якого визначається коефіцієнт окупності соціальних інвестицій. Застосовуються також методи, що дозволяють оцінити соціально-економічний ефект програм з відповідним зниженням витрат з державного бюджету. Результати незалежної оцінки соціальних програм, опубліковані у вигляді звітів, можуть служити доказом того, що корпоративні програми націлені на соціальний ефект, а не мають виключно іміджевий характер¹.

К. Немешкало (2015. С. 17) обґрунтовує необхідність виокремлення таких властивостей СК та методичних підходів до їх оцінки на мікро- та мезорівні: обмеженість, тобто нагромадження в певних мережах соціальних зв'язків, що передбачає методичний підхід до оцінки розгалуженості, поширеності та сталості мереж соціальних зв'язків як засобу подолання дефіциту ресурсів, необхідних для здійснення економічної діяльності та накопичення інших видів капіталу; динамічної конвертації – постійної зміни власних форм (потенціал взаємодії), що визначає методичний підхід аналізу функціонування механізмів координації ринкової взаємодії економічних акторів; виявлення неекономічних механізмів конкуренції – соціальних зв'язків як фактора запобігання опортуністичної поведінки економічних акторів, простеження шляхів конвертації неекономічних благ в економічні ресурси.

5. Поведінковий підхід, який ґрунтується на розумінні того, що СК приносить дивіденди лише в разі його активного

¹ OECD Insights. Human Capital: How what you know shapes your life (2007). 147 p. URL: www.oecd.org/insights/humancapitalhowwhatyouknowshapesyourlife.htm

використання. Розвиток форм прояву СК тісно пов'язаний зі зміною економічної поведінки різних суб'єктів. "...саме за рахунок утвердження об'єднуючих цінностей, активного залучення інструментів соціального капіталу на основі освітньо-професійного розвитку, кар'єрного та професійного зростання, створення дієвої соціально-економічної мотивації до праці стає можливим забезпечення ефективної зайнятості та нагромадження соціального капіталу на підприємствах", – підкреслює К. Волчкова (2015). Виявити силу впливу СК на економічну поведінку суб'єктів економічних відносин та здійснити оцінку цього впливу дуже важко. З нашого погляду, такий підхід може застосовуватися лише для аналізу конкретних ситуацій.

6. Заслугує на увагу підхід для оцінювання соціального капіталу методами **соціального обліку**, що вимірюють соціальні наслідки господарської діяльності (Сисоєв, 2005). Чистий СК розраховується як різниця між соціальними активами (матеріальні соціальні фонди, людські соціальні активи) і соціальними зобов'язаннями (витрати на підтримку соціальної справедливості та рівності). Для визначення такого прибутку використовується формула:

Соціальний чистий прибуток = Виручка – Витрати (комерційний облік) + Споживчий надлишок + Значення позитивних зовнішніх ефектів – Надлишок виробника внаслідок змін на ринках факторів виробництва – Величина негативних зовнішніх впливів (додатковий соціальний облік).

Однак цей підхід, на думку багатьох фахівців, не дозволяє конкретно виявити складові соціального капіталу, потребує внутрішньої соціальної звітності, що є досить складним процесом і потребує подальших досліджень (Осадча, 2016).

7. Оцінка СК на основі аналізу позитивних та негативних наслідків. Позитивними наслідками впливу і реалізації соціального капіталу виступають: економічний та соціальний розвиток; забезпечення умов для сталого розвитку та формування соціально орієнтованої економіки; збільшення сукупного капіталу суспільства; розвиток людського капіталу, його накопичення та використання; нагромадження та конвертація індивідуального, групового, колективного, корпоратив-

ного, суспільного капіталів; підвищення ефективності функціонування та розвитку інституціональної системи суспільства, системи державного та корпоративного управління на макро-, мезо-, мікрорівнях; соціалізація суспільних відносин; досягнення балансу соціальних інтересів, соціальна згуртованість, довіра, соціальна включеність; високий рівень економічної та соціальної активності людини, спільноти, суспільства, розвиток співпраці; соціальна та економічна прибутковість діяльності суб'єктів взаємодії, висока якість соціального і трудового життя населення; соціальна захищеність, реалізація соціально-економічних прав; становлення та розвиток громадянського суспільства, (Новікова, Амоша, Антонюк та ін., 2012. С. 189–192). Негативні наслідки формування СК – це прояви корупції, що ґрунтуються на взаємодії представників влади, фінансового сектора економіки і подекуди кримінальних елементів, що здійснюють свою діяльність в корисливих цілях, можуть “відмивати” та виводити свої капітали із легальної сфери у тіньовий сектор та гарантувати їхню безпеку у рамках своїх мереж. Такий соціальний капітал реалізує інтереси учасників мережі, породжує специфічні форми взаємної підтримки – протекціонізм, фаворитизм, кумівство.

8. Інституційний та модернізаційний підходи в оцінці СК пов'язуються з інституційною ефективністю як головним результатом вдалого соціально-економічного розвитку. Соціальний капітал зазнає впливів інституційного середовища, оскільки соціальні мережі вкладені у соціальні інститути. Задоволеність роботою соціальних інститутів є індикатором їх якості в оцінках населення. Відповідно, з погляду Ю. Середи, кореляції між задоволеністю соціальними інститутами та соціальним капіталом є свідченням значущості останнього в модернізаційному проекті (2013. С. 82). Прикладом формування та регулювання процесів нагромадження СК на мегарівні є реалізація принципів європейської політики згуртування (Cohesion Policy), яка офіційно закріплена Маастрихтською угодою й спочатку передбачала створення спеціального Фонду згуртування (The Cohesion Fund), метою діяльності якого стало цільове підтягування до стандартів ЄС депресивних регіонів чотирьох найбільш

ніших країн співдружності (Греція, Ірландія, Іспанія, Португалія). Було запропоновано низку базових принципів реалізації європейської регіоналізації, до яких зараховують принципи субсидіарності, децентралізації, партнерства, відкритості, програмування, залучення, концентрації та ін.

Результатами політики згуртування вважається досягнення на міжрегіональному рівні поліпшення таких соціальних показників, як зниження рівня безробіття, покращення доступу громадян до соціальних послуг, підвищення їхньої якості та збереження довкілля; сприяння інноваціям, підприємництву та зростанню економіки знань, збільшення інвестицій у розвиток людського капіталу. Економічне зростання та зменшення нерівності розвитку – це головні показники, що характеризують згуртованість в рамках ЄС як свідчення ефективності нагромадження СК.

Узагальнюючи наведені підходи до оцінки СК, пропонуємо окремо виділяти **економічний підхід**. Виокремлення методів вимірювання та показників саме економічної ефективності СК дає можливість більш глибоко проаналізувати рівень його використання з погляду реалізації цілей соціалізації сучасної економіки на основі формування та нагромадження соціального капіталу на різних рівнях функціонування економіки (таблиця).

Наведені у таблиці показники дозволяють (залежно від об'єкта аналізу) виділити економічний аспект використання СК як ресурсу. З нашого погляду, соціальні показники, що широко використовуються у соціологічних дослідженнях, визначають рівень сформованості соціального капіталу, а економічні показники – рівень ефективності використання. Зауважимо, що результати соціологічних досліджень виступають важливим інструментом проведення економічної оцінки СК. Слушним також вважаємо зауваження К. Немешкало (2015. С. 40) про те, що для стратегічного управління соціальним капіталом і ефективного його використання також необхідно мати достовірну комплексну оцінку обсягу і динаміки не тільки його як цілісної системи, але і його складових.

Таблиця

**Показники, що можуть бути використані для оцінки СК
на різних рівнях функціонування економіки**

Рівень використання СК	Методи вимірювання та показники економічної ефективності СК
Нанорівень	рівень здоров'я; вільний час; рівень зайнятості; співучасть, співвідповідальність; соціальне підприємництво; ступінь захищеності; захист економічних інтересів; реалізація економічних прав; соціальна рента I типу
Мікрорівень	зниження трансакційних витрат за рахунок ведення переговорів та укладання контрактів, здійснення специфікації і захисту прав власності, дотримання договірних зобов'язань, слідування загальним правилам поведінки; віддача від соціальних інвестицій – метод SROI; різниця між сумою капіталовкладень і грошовою оцінкою результатів; співвідношення грошової оцінки результатів і сукупних витрат; період повернення соціальних інвестицій тощо); зростання продуктивності за рахунок соціальних інновацій (нова споживча цінність продукту, нові компетенції, нові ринкові можливості); зростання ринкової вартості фірм; підвищення ефективності нових мотивів і стимулів; зменшення витрат на координацію економічної діяльності; розвиток ключових компетенцій; доступ до нових ринків
Мезорівень	величина доданої вартості (РВП на 1 особу); доступ до інших ресурсів; конвертування СК в інші види капіталу; зниження трансакційних витрат; регіональний рівень середньої зарплати; зміцнення відносин між економічними агентами регіону, об'єднаннями галузевих профспілок, горизонтально та вертикально інтегрованих компаній; конкурентоспроможність регіону
Макрорівень	зростання суспільного добробуту; нагромадження індивідуального, групового, колективного, корпоративного, суспільного капіталів; динаміка інтегрального індексу людського розвитку; розвиток ДПП; реалізація стратегій та програм соціально-економічного розвитку; конкурентоспроможність країни
Мегарівень	соціальна конкурентоспроможність національної економіки; місце у світових рейтингах людського розвитку; індекси мережевої готовності; індекс електронної участі тощо

Джерело: складено авторами.

Висновки. Наведені методико-методологічні підходи до оцінювання СК мають міждисциплінарний характер. Дослідження методів оцінки СК на різних рівнях функціонування економіки дає можливість виокремлення соціологічного, комплексного, різнорівневого, інвестиційного, соціально-облікового, поведінкового, причинно-наслідкового, інституційного та модернізаційного підходів. Економічний підхід у його оцінці має ґрунтуватися на розумінні соціального капіталу як економічного ресурсу.

Майбутнє дослідження, з нашого погляду, повинно враховувати той факт, що економічний підхід повинен орієнтуватися на визначення результатів використання СК у процесі створення доданої вартості, підвищення продуктивності виробництва (економії часу), отримання доступу до інших ресурсів, віддачі від соціального інвестування, його конвертування в інші види капіталу, зменшення трансакційних витрат, зростання ринкової вартості фірми тощо. Для застосування такого підходу важливо характеризувати, як окремі елементи СК (мережі, норми, цінності, довіра) впливають на ті чи інші процеси безпосередньо на кожному з рівнів функціонування економіки.

Література

- Волчкова Г.К. (2015). Соціальний капітал в умовах трансформації зайнятості в Україні: тенденції формування та напрями регулювання. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. Випуск 2(12), Том 1. С. 176–183.
- Горожанкіна М.Є. (2008). Соціальний капітал суспільства в умовах трансформації економічної системи (питання теорії і методології): автореф. дис... д-ра екон. наук. Донецьк. 32 с.
- Грішнова О.А. (2009). Соціальний капітал: сутність, значення, взаємозв'язок з іншими формами капіталу. *Україна: аспекти праці*. № 3. С. 19–24.
- Єлагін В.П. (2011). Про сутність поняття “соціальний капітал” та його роль у процесі розбудови соціальної держави. *Актуальні проблеми державного управління*. № 1(39). С. 246–251.
- Журавльова І.В. Немашкало К.Р. (2014). Емпіричні дослідження формування соціального капіталу на мезорівні. *БІЗНЕСІНФОРМ*. № 9. С. 65–72.

- Лібанова Е.М. (ред.) Людський розвиток в Україні: інституційне підґрунтя соціальної відповідальності: кол. моногр. / Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. Київ, 2017. 368 с.
- Коньков А.Т. (2007). Социальный капитал как концепция экономической социологии и его роль в системе экономического взаимодействия. URL: <http://cheloveknauka.com/sotsialnyy-kapital-kak-kontseptsiya-ekonomicheskoy-sotsiologii-i-ego-rol-v-sisteme-ekonomicheskogo-vzaimodeystviya>
- Кравченко Н.В., Ковальчук Т.М. (2017). Соціальні інвестиції: сутність і роль у формуванні ресурсно-компетенційної бази підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. №15. URL: <http://global-national.in.ua/issue15-2017/47.pdf>
- Немашкало К.Р. (2015). Методичний підхід до оцінки функціонування соціального капіталу. *ScienceRise*. № 6/3(11). С. 39-43.
- Осадча О.О. (2016). Обліково-аналітичне забезпечення соціального капіталу в сучасних економічних умовах. *Вісник ЖДТУ*. № 1 (75). С. 30–37.
- Петроє О.М.(2014). Передумови формування та оцінка перспектив реалізації соціального капіталу як чинника економічного розвитку. *Український соціум*. №1(48). С. 90–98. URL: http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US1_2014/90-98.pdf
- Полищук Л., Меньшев Р. (2011). Экономическое значение социального капитала. *Вопросы экономики*. 2011. № 12. С. 46–65.
- Рогожин О.Г., Макаренко І.П. (2013). Інноваційно ефективний соціальний капітал: питання ідентифікації та вимірювання. *Демографія та соціальна економіка*. № 2(20). С. 82–92.
- Сисоєв С.А. (2005). Еволюція категорії соціальний капітал. *Наукові праці ДонНТУ*. № 89–3. С. 100–103.
- Новікова О.Ф., Амоша О.І., Антонюк В.П. та ін. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: моногр. / НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2012. 534 с.
- Терон І.В. (2011). Методична схема регіонального аналізу розвитку соціального капіталу. URL: <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/4241/4376>
- Фукуяма Ф. (2006). Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию Москва: АСТ. 730 с. URL: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/fukuyama-doverie-a.htm>
- Sztompka, P. (2012). Trust is the foundation of society. Moscow: Logos. 440 p.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital, Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education / in Richardson, John G., ed. New York: Greenwood. P. 241–258. URL: <https://doi.org/10.1002/9780470755679.ch15>

- Coase, R. (1937). The Nature of the Firm. *Economica*, Vol. 4. No 16. P. 386–405. URL: <https://doi.org/10.2307/2626876>
- Coleman, J. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*. № 94 (Supplement). P. 95–120. URL: <https://doi.org/10.1086/228943>
- Granovetter M. (1983). The Strength of Weak Ties Network Theory Revisited. *Sociological Theory*. Vol. 1. P. 201–233. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-21742-6_55
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*. No 6(1). P. 65–78. URL: <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>

Надіслано до редакції **19.12.2018**

SOCIAL CAPITAL AS AN ECONOMIC RESOURCE: SUBJECT MATTER AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ITS EVALUATION

Zoja Halushka, Inna Nafus

Author affiliation:

Zoja.Halushka, Doctor of Economic Sciences, Professor, Yuri Fedkovich National University of Chernivtsi. Email: zoyagalushka@ukr.net

Inna.Nafus, PhD Student, Yuri Fedkovich National University of Chernivtsi. Email: inafus199113@ukr.net

The article defines the subject matter, main characteristics and functions of social capital as an economic resource. The theoretical and methodological approaches of its evaluation are unified and classified. The present article offers a list of markers, which can be used to evaluate social capital on different levels of economics functioning.

The research is based on general scientific and specifically economic methods. Interdisciplinary analysis is used. Sociological and behavioral criteria were distinguished as the main criteria in the classification of approaches to social capital evaluation. To explain possible positive and negative outcomes of social capital accumulation, the cause-and-effect analysis is used. The author singles out the markers that can be used to evaluate social capital functioning on nano-, micro-, meso- and macro-levels of economics. Economic and social efficiency of social capital functioning are distinguished.

The subject matter and evaluating criteria of social capital are characterized from the perspective of representatives belonging to different social and behavioral studies. The following approaches are singled out: sociological; complex; oriented toward measuring the components of social capital on micro-, meso- and macro-levels of economic relationships functioning; investment-based; behavioral; social accounting; based on analy-

sis of positive and negative effects of using social capital; institutional; modernization-based and properly economic ones.

Possibility of social capital evaluation on different levels of economy is justified from economic perspective. Methods of measurement and markers defining economic efficiency of social capital are singled out, which gives a possibility to analyze the level of social capital usage more profoundly in terms of implementing modern economic targets.

The stated approaches to social capital evaluation have interdisciplinary character. Economic approach to its evaluation is based on interpreting social capital as an economic resource. Practical importance of the present research consists in possible application of the stated approaches to solve typical issues for economic activity, such as fulfillment of social obligations, opportunistic behavior, search for resources, coordination of market players' actions, and optimization of economic entities' interaction on different levels of economy.

Key words: social capital (SC), methods of estimation of SC; methodology of SC research; social rent; indicators SC; level of use of SC.

JEL: A14, B41, D6, D7, Z13

References

- Volchkova, G. (2015). Social capital in the context of transformation of employment in Ukraine: trends of formation and directions of regulation. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti. – Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*, 2(12): 1, 176-183 [in Ukrainian].
- Gorozhankina, M. (2008). The social capital of the society in conditions of the economic system transformation (theory and methodology aspects). Thesis for a scientific degree of a Doctor of Economics. National University of Ministry of Education and Science of Ukraine. Donetsk [in Ukrainian].
- Hrishnova, O. (2009). Social Capital: Essence, Value, Relationship with Other Forms of Capital. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of labor*, 3, 19-24 [in Ukrainian].
- Yelahin, V. (2011). The essence of the concept of "social capital" and its role in the process of building a social state. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of public administration*, 1(39), 246-251 [in Ukrainian].
- Zhuravlova, I.V. Nemashkalo, K.R. (2014). Empirical studies on the formation of social capital on meso-level". *BIZNESINFORM – BUSINESSINFORM*, 9, 65-72 [in Ukrainian].
- Libanova, E. (Ed.) (2017). Human Development in Ukraine: An Institutional Framework for Social Responsibility. Ptoukha Institute for Demography and Social Studies NAS of Ukraine Kyiv [in Ukrainian].
- Konkov, A. (2007). Social capital as a concept of economic sociology and its role in the system of economic interaction. Retrieved from <http://cheloveknauka.com/sotsialnyy-kapital-kak-kontseptsiya-ekonomicheskoy-sotsiologii-i-ego-rol-v-sisteme-ekonomicheskogo-vzaimodeystviya> [in Russian].

- Kravchenko, N. and Kovalchuk, N. (2017). Social investments: the essence and role in shaping the resource and competence base of the enterprise. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/47.pdf> [in Ukrainian].
- Nemashkalo, K. (2015). Methodological Approach to Assessing the Functioning of Social Capital. *ScienceRise*, 6/3(11), 39-43 [in Ukrainian].
- Osadcha, O. (2016). Accounting and analytical support of social capital in modern economic conditions. *Visnyk ZhDTU – Bulletin ZhDTU*. 1 (75), 30-37 [in Ukrainian].
- Petroie, O. (2014). Prerequisites for the formation and evaluation of prospects for the implementation of social capital as a factor in economic development. *Ukr. socium – Ukrainian society*, 1(48), 90-98, Retrieved from http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US1_2014/90-98.pdf [in Ukrainian].
- Polishhuk, L., Menjashev, R. (2011). The economic significance of social capital. *Vo-prosy jekonomiki – Economic issues*, 1, 46-65 [in Russian].
- Rohozhyn, O.H., Makarenko, I.P. (2013). Innovative Social Capital: Issues of Identification and Measurement. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy*, 2(20), 82-92 [in Ukrainian].
- Sysoiev, S. (2005) Evolution of the category of social capital. *Naukovvi prazi Don NTU – Scientific works of DonNTU*, 89-93, 100-103 [in Ukrainian].
- Novikova, O.F., Amosha O.I., Antoniuk V.P. (2012). Sustainable development of the industrial region: social aspects. Institute of Industrial Economics, NASciences of Ukraine. Donezk [in Ukrainian].
- Teron, I.V. (2011). Methodical scheme of regional analysis of social capital development. Retrieved from <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/4241/4376> [in Ukrainian]
- Fukuyama, F. (1995). TRUST: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. Moscow: AST. Retrieved from <http://yanko.lib.ru/books/cultur/fukuyama-doverie-a.htm> [in Russian].
- Sztompka, P. (2012). Trust is the foundation of society. Moscow: Logos.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital, Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Wiley Online Library. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/9780470755679.ch15>
- Coase, R. (1937). The Nature of the Firm. *Economica*, 4:16, 386-05. Retrieved from <https://doi.org/10.2307/2626876>
- Coleman, J. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120. Retrieved from <https://doi.org/10.1086/228943>
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78. Retrieved from <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>